



DOOP EN OPVOEDING IN 2024

Lezing voor de

Stichting Zeeuwse Reveil Lezingen

Vrijdag 11 oktober 2024, 19.30 uur

Westerkerk, Westwal 6, Goes

Doop / en opvoeding / in 2024... Ik vraag me af - en u vraagt het zich misschien ook wel af - hoe krijgen we ze bij elkaar... Deze drie grootheden. Aangeduid, elk maar met een enkel woord. Maar achter elk van deze drie bevindt zich een hele wereld...

DOOP --- OPVOEDING --- 2024

-1-

Laat ik met de eerste beginnen. **Doop...** Mijn eigen doop, daar weet ik niks meer van. Maar des te meer van die van mijn kinderen. Vier keer stond ik er. Voor in de kerk. Met mijn geliefde Nelleke, die mij m'n kinderen baarde. Een week of wat later was het zover. Het was ontroerend. En een beetje spannend ook. Bij de eerste: *Paulus Jan Abraham, ik doop u in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes*. Voordat de oude dominee N. de Jong¹ deze woorden wat galmend zei, had hij ons, een beetje guitig en fluisterend nog toegevoegd: “*Mooie namen, hoor...*” Maar een enkel ogenblik later was het al gebeurd. Nu hadden we niet alleen een zoon, maar nu hadden we een gedóópte zoon.

¹ Ds, Nico de Jong (Vlaardingen 1899 – Driebergen 1980) diende de CGK van Middelharnis van 1946 – 1952. De doopsbediening waarvan hier sprake is vond plaats in december 1974. Vierentwintig jaar eerder was hij ook mijn eigen ‘doopdominee’.

Het was een eenmalig gebeuren. Het water had gestroomd. De woorden hadden geklonken. De doop had plaats gevonden. De heilige God had Zijn drievoudige Naam verbonden aan die van ons kind. Ons kind dat in zonde was ontvangen en in ongerechtigheid geboren. Met een machtige belofte. *“Ik zal uw God zijn en de God van uw zaad!”* Immers, *het verbond met Abraham, Zijn vrind, bevestigt Hij van kind tot kind. Tot in het late nageslacht...* De doop!

Het tweede thema is de **opvoeding**. Dat waartoe de ouders gehouden zijn. Ze moeten en mogen hun kinderen begeleiden op hun weg naar de volwassenheid. Vanaf hun allerprilste jeugd tot aan het moment dat ze vader en moeder verlaten en hun eigen weg kiezen. Opvoeden is een loslatingsproces. Dat begon al toen het kleine kindje het veilige warme nest van het moederlichaam verliet en de navelstreng werd doorgesneden. En naarmate je kind zich in de loop van de jaren ontwikkelt, in die mate zie je het als vader en moeder steeds verder van je weg groeien. En zo hoort het ook. Bij alle verbondenheid die blijft. Het vergt nogal wat van toegewijde ouders om dit met liefde, wijsheid en tact te volbrengen. En dat zo te doen dat ze zich bewegen in het spoor van wat ze ooit beloofden bij de doop van hun kindje, namelijk hun kroost *in de voorzeide leer* (dat is de leer die even daarvóór

in het doopformulier is verwoord) *te onderwijzen en te doen onderwijzen...*

Ja, en laat ik dan nu direct ook maar de vermaning van de apostel Paulus hierbij laten horen: “... *voed hen op in de lering en vermaning des Heeren*” of zoals een andere vertaling het zegt: “... *in de onderwijzing én de terechtwijzing van de Heere*” [Efeze 6: 4].

Dat was het tweede probleemveld. En nu het derde: **2024**. Dat is binnen het thema van vanavond niet anders dan de actualisering van de eerdere twee. Want onze gedoopte kinderen leven in het hier en nu, in 2024. En de opvoeding die we ze mogen en moeten geven, vindt plaats in de wereld van 2024. Wat is van die wereld te zeggen? In ieder geval dat ze fundamenteel anders is dan die van 1994 en al helemaal dan die van 1964, de leefwereld van de vorige generatie en van de voor-vorige generatie.

Ik was vorige week zaterdag met de voorbereiding van deze lezing wat doende, toen ik het RD-magazine² van die dag las. Het mooie interview met Wim de Kloe. En ook de fraaie bijdrage van Huib de Vries. Een buitengewoon lezenswaardig opinieartikel onder de titel: *Vasthouden en loslaten*. De vergelijkingen die hij

² RD magazine 5 oktober 2024.

trekt zijn zo herkenbaar... Hij schrijft over de wereld van zichzelf, van zijn zoon en van zijn kleinzoon.

*Zelf groeide Huib op in Kinderdijk.³ In de beschutting van dit kerkelijke dorp tussen rivier en polderland. In – zo schrijft hij - een gesloten samenleving, voor het overgrote deel orthodox-christelijk, met veel gedeelde normen en waarden. Laten we zeggen: dat was zo rond **1964**.

*De wereld van zijn zoon Huibert is al een heel andere. Een middelgrote stad, waar het moderne leven van vrijheid en ongebondenheid al flink is doorgedrongen. Ik citeer: Zoon “Huibert groeit op in een klassiek christelijk gezin (gelukkig dat wel! JMJK) binnen een open samenleving, grotendeels seculier, met weinig gedeelde normen en waarden.” Laten we zeggen: dat betreft de jaren rond **1994**.

*Maar de jonge Huibert is op zijn beurt inmiddels vader Huibert geworden, met ook weer een zoon. Kleinzoon van Huib dus. Deze jongen groeit op in een alweer ander Nederland dan dat van zijn vader en in een radicaal ander Nederland dan dat van zijn opa. Ik volsta nu met de samenvatting die ik opnieuw citeer: “Mijn kleinzoon groeit op in een orthodox-christelijk gezin (wat een voorrecht! JMJK) binnen een totaal uiteengevallen samenleving, waar antichristelijke opvattingen (niet slechts worden

³ Huib de Vries, *Schuurtjesvolk. Over een klein dorp, een groot gezin en een schuurkerk* (2023).

getolereerd, maar nadrukkelijk JMJK) worden gepropageerd. Onder apocalyptische dreigingen.” In een tijd die gekenmerkt wordt door een “massaliteit en intensiteit van ideologieën die haaks staan op het Bijbelse denken over mens en samenleving.” En dat is de wereld van **2024!** Dus die van u en van mij. Maar vooral: die van onze kinderen en kleinkinderen.

Al met al, als het vanavond gaat over *Doop en opvoeding in 2024* dan voltrekt zich dat in deze wereld.

-2-

Ik ga nu terug naar het eerste subthema: **de doop**. Maar ik bedenk wel: met dáárover te spreken in een interkerkelijk gezelschap, zoals wij dat vanavond vormen, wordt het misschien een beetje spannend. Ooit verscheen er een boek met de droevig stemmende titel *Een eeuw van strijd over verbond en doop*.⁴ Binnen de gereformeerde richting in de Nederlanden leefden en leven er nog al wat divergerende opvattingen over zaken als deze. Daar hoeven we niet trots op te zijn. Wat de Heere bedoeld heeft als een zichtbaar teken van de waarachtigheid van Zijn Woord blijken wij

⁴ E. Smilde, *Een eeuw van strijd over verbond en doop* (1946). Zie ook: H. Bouwman, *De crisis der jeugd* (1914) en C. Veenhof, *Prediking en uitverkiezing* (1959),

te kunnen ombuigen tot een splijtzwam van het eigen gelijk, zelfs leidend tot heftige polemieken en treurige kerkscheuringen. Maar daar zullen we vanavond niet aan mee doen. Ik zal proberen slechts na te spreken wat onze gereformeerde belijdenis – getrouw aan de heilige Schrift – dienaangaande zegt. Daar hebben we ook helemaal genoeg aan.

Onze catechismus verwoordt de heilsbetekenis van de sacramenten als volgt: dat *het heilige waar-tekenen en -zegels zijn, door God Zelf ingesteld, opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte van het Evangelie des te beter doet verstaan en die voor ons zelfs verzegelt... Hoe luidt die belofte? ..., dat Hij ons vanwege het enige offer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving van zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt...* Aldus zondag 25. Je mag wel zeggen: dat is het volle heil, de volkomen zaligheid voor volkomen zondaren. Toegezegd in de belofte van het Evangelie, en zichtbaar uitgelegd en gegarandeerd in het sacrament.

Maar is dat dan ook boodschap van de doop van onze jonge kinderen? Daar is deze zelfde catechismus niet onduidelijk over. Het antwoord in zondag 27 luidt: *Jazeker, want zij behoren even goed als de volwassenen tot het verbond van God en tot Zijn gemeente. Niet minder dan aan de volwassenen worden aan hen de verlossing van de zonden door het bloed van Christus en de Heilige Geest die het geloof werkt, beloofd. Daarom moeten zij*

door de doop, als het teken van het verbond, in de christelijke kerk worden ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden...

Overigens wijst onze belijdenis ons er allereerst op wie het voorwerp zijn van deze genadige toezegging. Laat ik het zeggen met de eerlijke woorden van ons klassieke doopformulier, dat het ons onomwonden duidelijk maakt: onze kinderen zijn ónze kinderen. Als we immers lezen *dat wij met onze kinderen in zonden ontvangen en geboren zijn, en dat zij daarom kinderen des toorns zijn, die in het Rijk van God niet kunnen komen, dan alleen wanneer zij wederom geboren zijn. De ondergang in en de besprenging met het doopwater wijzen ons de onreinheid van ons bestaan aan. Zo worden we vermaand om een mishagen aan onszelf te hebben, ons voor God te verootmoedigen, en onze reinigmaking en zaligheid buiten onszelf in Jezus Christus te zoeken...*

Zalig worden is een wonder. Behouden te worden van de toorn en verzoend te zijn met de heilige drie-enige God is een wonder van genade! Dat de Heere ook werkt in de weg van het wonder. Maar, zo predikt ons *hoorbaar* het Woord van God en zo betuigt ons *zichtbaar* de doop: die zaligheid is voorhanden! Is voorhanden voor ons en onze kinderen. Hoe failliet onze boedel ook is. Hoe groot onze schuld ook is. Hoe verdorven ons bestaan ook is. Want

niet alleen wordt ons in de doop aangewezen hoe hopeloos het met ons en onze kinderen gesteld is: *dood door de misdaden en de zonden* [Efeze 2: 1, 5] – maar niet minder (ja, veel meer!) dat *het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden* [1 Johannes 1: 7]. En dat heil wil God nu doen verkondigen! In onze doop bindt Hij het als het ware op ons hart. Vóórdat onze kinderen naar de Heere en Zijn Christus konden vragen, vroeg de Heere al naar onze kinderen. Hij heeft ze afgezonderd tot Zijn dienst. U hebt er *ja* op gezegd toen u in een plechtig uur werd gevraagd of u erkende – voor het aangezicht van God en temidden van Zijn gemeente – dat, *hoewel onze kinderen in zonden ontvangen en geboren zijn en daarom aan allerhande ellendigheid, ja aan de verdoemenis zelfs onderworpen, (dat) ze in Christus geheiligd (afgezonderd) zijn en daarom als behorend tot Zijn verbond en gemeente gedoopt behoren te zijn...*

Vanavond, hier in het Zeeuwse land, mag ik wel herinneren aan het boekje dat ds. Jacobus Fruytier, Zeeuw van geboorte en veel jaren predikant in Rotterdam, in 1726 schreef onder de titel *Groot voorregt van de Christenkinderen*.⁵ Wat een voorrecht inderdaad

⁵ Jac. Fruytier (1659 – 1731) diende de gemeenten Aardenburg (1681), Dirksland (1688), Vlissingen (1691), Middelburg (1695) en Rotterdam (1700). Hij was een ernstige prediker die de noodzaak van de bevinding met het hart predikte. Als pleitbezorger van een *nadere reformatie* legde hij de nadruk op de praktische vroomheid, de nauwe band van leer en leven.

hebben onze kinderen ontvangen – maar daarmee ook wat een verantwoordelijkheid! - dat de Heere ze een plaats gaf en geeft waar Zijn Woord is! Opdat ze *Zijn verbond en woorden als hun schatten gadeslaan* [Psalm 25].

Voordat ik de stap zet naar de twee andere thema's van vanavond (opvoeding / in 2024) wil ik, wat ik tot nu zei, illustreren met een enkele aanhaling uit preken van een 19^e-eeuwse dienaar van het Woord in wiens verkondiging de betekenis van de heilige doop een belangrijke plaats innam, dr. Hermann Friedrich Kohlbrugge (1803 – 1875), die veel jaren verbonden was aan de Niederländisch-Reformierte Gemeinde in het Duitse Elberfeld.

In een preek over Genesis 17: 7 spreekt hij de kinderen van de gemeente aan: *“Bedenk het, kinderen, dat u gedoopt bent, en zeg: Heere Jezus, U hebt mij eenmaal laten dopen. Maar Heere, leert U mij. Ik begrijp niet zo wat bekering of wedergeboorte is, maar ik weet dat ik zonde heb, en zo kom ik tot U!”*⁶ En toen hij preekte over de doop van de Heere Jezus in de Jordaan klonk het: *“Kinderen, jonge mensen, gaat in uw dood tot God, en zegt: Mijn God, mijn God, hebt U mij niet laten dopen? En zie, dood lig ik hier voor Uw voeten, en ik weet dat de liefde der wereld nog in mij is, en dat ik verkeerd ben! Maar o God, het is toch ook waar*

⁶ Preek over Genesis 17: 7, in: Dr. H.F. Kohlbrugge, *De heilige doop* (2008), p. 25.

dat U mij op Uw Naam hebt overgedragen, dat U mij voor Uw rekening hebt genomen. Ontferm U over mij!”⁷

In zijn prediking legt Kohlbrugge veel nadruk op de waarachtigheid en de welgemeendheid van Gods belofte. Een karakteristieke uitspraak van hem: *“Wat wij leer noemen, is belofte uit Gods mond! (...) Niet een belofte die gegrond is op onze werken, op onze verdienste, niet een belofte die zegt: Als u dit of dat hebt gedaan, dan zult u dit of dat hebben. Maar het is een belofte voor het hele leven tegen onze grote dood, een belofte in onze vreselijke armoede en hulpeloosheid, dat God de Heere voorzien zal in al onze noden en behoeften.”* Voor wie is die belofte eigenlijk? Aan wie wordt ze geschonken? Met een verwijzing naar Handelingen 13: 32 zegt Kohlbrugge resoluut, dat die belofte van Christus *“niet is voor de vaderen alleen, maar dat zij ook is voor hun kinderen en voor allen die God uit alle volken, talen en natiën zou toebrengen. Opdat nu deze belofte aan de kinderen zal worden overgeleverd zodat zij er voordeel en vrucht van hebben voor zichzelf, moest hun deze belofte verkondigd worden. Ze moest hun gepredikt worden als een*

⁷ Preek Lukas 3: 21-22, in: Dr. H.F. Kohlbrugge, *De heilige doop* (2008), p. 54.

Evangelie, zodat zij door deze prediking de belofte ontvingen (...): de belofte is voor u en voor uw kinderen.”⁸

-3-

En nu hebben de vaders en moeders plechtig beloofd dat zij hun kroost bij deze leer zullen opvoeden. *“De ouders zullen gehouden zijn hun kinderen in het opgroeien hiervan breder te onderwijzen en te doen onderwijzen.”* “Ja, dat zullen we doen!”, aldus hun plechtige toezegging voor Gods aangezicht en in de aanwezigheid van veel getuigen. Hiermee kom ik dus bij het tweede deelthema van vanavond: **de opvoeding**.

Ik hoef dat denk ik niet eens zo uitvoerig te doen. De bijbelse plicht is voor ieder die het Woord van God maar enigszins serieus wil nemen duidelijk. Ik haalde al een enkele vermaning dienaangaande aan. Die uit Efeze 6 en zojuist het doopformulier. Eerder vanavond lazen we Psalm 78. Waar er sprake is van wel vier generaties achtereenvolgens in het doorgeven van de leer der zaligheid: *“Wij zullen het niet verbergen voor het navolgende geslacht..., de kinderen die geboren zouden worden, en zouden opstaan en vertellen ze hun kinderen. Opdat ze hun hoop op God*

⁸ Preek over zondag 7, vraag en antwoord 22, in: Dr. H.F. Kohlbrugge, *De eenvoudige Heidelberger. Catechismuspreken* (2018), p. 111, 113.

zouden stellen en Gods daden niet vergeten, maar Zijn geboren bewaren...” In ditzelfde verband noem ik ook de vermaning van de Heere aan Israël in Deuteronomium 6: *“Deze woorden die Ik u heden gebied zullen in uw hart (!) zijn. En gij zult ze uw kinderen inscherpen en daarvan spreken...”*

De waarheid van Gods Woord moet dus doorgegeven worden, van geslacht tot geslacht... Hebt u wel eens terug gedacht aan de generaties die achter u liggen? Op de Oude Zeeweg bij Doornspijk zou het begonnen zijn. Hier kwam volgens de overlevering halverwege de achtste eeuw één van de eerste zendelingen in Nederland aan: Liudger⁹. En sindsdien, toen de Heere Zijn bekerend werk in onze lage landen ging verrichten, zijn generaties na generaties opgevoed bij de christelijke leer en werden zij met hun kinderen gedoopt. In die keten mogen de huidige geslachten staan. Wij met onze kinderen. Maar...

Wee ons!, wanneer bij ons of bij ons directe nageslacht die eeuwenoude ketting van gedoopte christenen wordt verbroken. Omdat die stoere jongen van mij of die lieve kleindochter er niet meer voor voelt. *Wee mij vooral!*, als mijn eigen onachtzame en slordige opvoeding er debet aan zou zijn dat mijn kinderen de grote waarde van een leven met de Heere niet hebben ontdekt.

⁹ Volgens Reformatorisch Dagblad, 6 augustus 2015.

Wanneer ze de glans van een godvruchtig leven in mij nooit hebben gezien. *Wat een tragiek!* wanneer we wel zouden weten van godzalige vóórouders – je bloedeigen moeder misschien of je grootvader – maar er inclusief mijzelf wellicht geen ware Godsvreze meer te ontdekken valt in mijn nágeslacht.

Heeft dat alles met de opvoeding te maken? Ja, alles. Een kleine 30 jaar geleden schreef de hoogleraar pedagogiek dr. W. ter Horst (1929 – 2018) een boek onder de titel *Wijs me de weg*. De ondertitel geeft aan waar het boek over gaat. *Mogelijkheden voor een christelijke opvoeding in een post-christelijke samenleving*.¹⁰ Dat laatste was dus toen al zo. In het tweede deel van zijn boek wijst hij op vijf opvoedkundige taken, het zogenaamde pedagogisch kwintet: 1 beschermen als een *schatbewaarder*, 2 verzorgen als een *tuinier*, 3 (over)dragen als een *herder*, 4 (in)leiden als een *gids* en 5 inwijden als een *priester*. Het voert voor vanavond te ver om al deze vijf verantwoordelijkheden uit de doeken te doen.

Maar ik wil wel wijzen op een mooie uitwerking bij één van deze taken. Die van de priester. En eigenlijk omvat ze alle taken. De

¹⁰ Dr. W. ter Horst, *Wijs me de weg! Mogelijkheden voor een christelijke opvoeding in een post-christelijke samenleving* (1995). Zie ook van hem: *Christelijke geloofsopvoeding. Een handreiking* (1993).

vraag is: hoe zullen wij onze kinderen inwijden in de geheimen van een waarlijk christelijk, aan hun Schepper toegewijd, leven? Wat gaat er met het oog daarop van ons, hun opvoeders, uit? In dat verband heeft Ter Horst het over drie cirkels. Drie cirkels in het leven van de opvoeders. Elk van die cirkels is omgeven met een sluier. Hoe meer naar binnen, hoe dikker die sluier in de praktijk blijkt te zijn...

1) Dat valt rond de buitenste cirkel nog wel mee. Die buitenste cirkel is ons **uiterlijk gedrag** dat zichtbaar is. Hoe we ons gedragen dus. In het publieke domein. Op al die plekken waar we onze roeping hebben. Op ons werk. Ook als we met vakantie zijn. In de ontmoeting met anderen. In de kerk. En natuurlijk vooral binnen ons eigen gezin.

Laat ik nu maar aannemen dat dat er best keurig uitziet. We zijn christelijke mensen. We liegen niet. We stelen niet. We vloeken niet. En ook in de contacten met collega's en in het zakenleven mag iedereen van ons weten dat we nette keurige christenen zijn. De christelijke normen zoeken we in praktijk te brengen. Zeker in het eigen gezin. Met vallen en opstaan weliswaar. Maar toch... Zo kennen ook onze kinderen ons. Dat is dus de buitenste cirkel. Die (nogmaals: aangenomen dat het bij ons zo is) nauwelijks omsluiert is.

2) Maar met de tweede zou het wel eens anders kunnen zijn. De tweede cirkel is die van onze **innerlijke overtuigingen**. Dus niet

dat wat ik doe, maar dat wat ik vind. Wat ik belangrijk vind. Hoe ik in het leven sta. Of ook wel: wat mijn belijdenis is. De waarden die ik deel. De normen waaraan ik me zeg te houden. De verzameling regels die ik mezelf en bij tijden ook anderen voorhoud. Die ik ook belangrijk vind voor mijn huwelijk, mijn gezin, mijn kinderen.

Belangrijk? Heel belangrijk. Als christen belijd ik dat de Bijbel mijn richtsnoer is. Als gereformeerd christen wil ik me houden aan de gereformeerde belijdenis. Als refo-vader of -moeder zijn daar nog weer andere, zo u wilt strikter, regels die tot mijn waardenpatroon horen. Bij de doop heb ik beloofd dat ik mijn kinderen naar die leer zal onderwijzen en doen onderwijzen. Daar sta ik voor, zo houd ik mezelf moedig voor.

En toch kan het zijn dat er omstandigheden ontstaan, bijvoorbeeld in het gezin, waarin ik wat water bij de wijn doe. Mijn overtuiging kan onder druk komen te staan. Waardoor ik me wat soepeler ga opstellen dan ik eerst voor mogelijk hield. Waardoor er onder druk van de situatie een flinke sluier om mijn overtuiging heen groeit. (Bedenkt u zelf de voorbeelden maar...).

3) Maar waar het nu vooral om gaat, is de kern, de binnenste cirkel. Dat is niet wat ik doe. En niet eens zozeer wat ik vind. Maar hier gaat het om: **wie ik ben**. Wie ik werkelijk ben. Wie ik voor God ben. Wie ik ben in de stilte van de binnenkamer - als ik die heb... In de ontmoeting met de Heere - als ik die beoefen... In

de stilte – als ik die zoek... Die binnenste cirkel betreft de bron waaruit ik leef. De grond waarop ik sta. De identiteit die mij vormt. Alles wat ik doe en alles wat ik vind, ontvangt van hieruit zijn samenhang.

Welnu – mijn kinderen zien mijn gedrag van de buitenste cirkel, grotendeels in ieder geval. Ze horen als het goed is bij tijden ook mijn overtuiging van de tweede cirkel. Maar de vraag is: kennen ze ook mijn diepe kern van de binnenste cirkel? Of weet ik die zo te omsluiten dat ze maar nauwelijks weten wie ik echt ben? Kennen ze mij echt? Weten ze van mij wat echt wezenlijk is? Sta ik ze het toe om bij mij naar binnen te kijken...?

- ... in de gebeden die we in het gezin openhartig met elkaar doen?
- ... in het nagesprek na de kerkdienst onder de koffie?
- ... in de betrokkenheid die blijkt bij het samen lezen van de Bijbel?
- ... in de openhartige gesprekken over de kleine dingen van het gewone leven, en idem af en toe over de grote levensvragen?
- Merken mijn kinderen dat mijn woorden en mijn daden met elkaar in overeenstemming zijn?
- Kunnen ze bij me terecht met hun zorgen en hun vreugden?

- Beseffen ze dat in alles de liefde de drijfveer is, ook en zelfs in crisissituaties?
- Durf ik mijn eigen kwetsbaarheid en ook mijn gebrokenheid voor mijn kinderen open te leggen?
- Stemmen we als vader en moeder deze dingen ook op elkaar af?

Al met al: wat zijn onze kinderen gezegend wanneer ze in dat wat vader en moeder zeggen en doen hun verborgen omgang met de Heere opmerken. Die klinkt er namelijk in door. Woorden wekken, maar voorbeelden trekken!

-4-

Dit alles speelt zich af, niet in 1964 en niet in 1994, maar in **2024**. Vandaar ons thema: *Doop en opvoeding in 2024*.

In het midden van de 19^e eeuw publiceerde de Amsterdamse Reveilman J.A. Wormser (1807 – 1862) een boekje over *De kinderdoop*. Mr. G. Groen van Prinsterer schreef er een aanbevelende inleiding in. In dat boekje vinden we de gevleugelde woorden: “*Leer der natie haren doop verstaan en waarderen, en kerk en staat zijn gered.*”¹¹ Ongetwijfeld een waar

¹¹ J.A. Wormser, *De kinderdoop, beschouwd met betrekking tot het bijzondere, kerkelijke en maatschappelijke leven* (derde druk, 1885), p. 14.

woord voor toen. Nederland was nog een gedoopte natie. Maar dat geldt al bijna een eeuw niet meer.

Nee, van Nederland kan dit helaas niet meer gezegd worden. Maar daarom des te meer wel van onze eigen kerkelijke jongeren. *“Leer onze jongeren hun doop verstaan, en onze jongeren zijn gered!”* Dat is een opdracht. En die geldt in de allereerste instantie voor de vaders en moeders van deze jongeren. *Doop en opvoeding in 2024.*

Wat betekent het nu wanneer we specifiek vragen naar de opvoeding van ons gedoopte kind hier en nu, in 2024 dus? Ik zal proberen daarop een proeve van antwoord te geven, een poging dus. Een kleine analyse in drievoud.

Het eerste waarop ik wil wijzen is het voornaamste. En dat voornaamste is hiervóór al gezegd. Namelijk dat een gezegende en Godvruchtige opvoeding het meest gebaat is als de kinderen bevoorrecht zijn met werkelijk **Godvruchtige ouders**. Vaders en moeders die de Heere vrezen, en die dat zowel in hun praktisch voorbeeld en als in hun dagelijks gebed tot uitdrukking brengen. De predikant-schrijver Jacobus Koelman (1632 – 1695) noemt ouders *“instrumenten in Gods hand om kinderen een tweede geboorte van boven toe te brengen.”* Van Koelmans hand is het boekje *De plichten der ouders*. Die plicht omschreef hij treffend

als: *kinderen voor God op te voeden*.¹² Dat is ten diepste de inhoud van de gelofte die de ouders bij de doop van hun kinderen gaven met hun ja-woord. De christelijke opvoeding is méér dan het overdragen van gewoonten en gebruiken zoals die onder ons gelden. De normen en waarden moeten opkomen vanuit een levende geloofsverbondenheid met de Heere. Laat in het leven van de ouders mogen blijken hoe heilzaam het is de Heere te dienen en in alles Hem te vragen wat te doen. Zodat onze jongeren het van huis uit weten hoe goed je ermee bent om altijd bij de Heere te rade te mogen gaan en door genade Hem toe te behoren – in leven en in sterven. Dat is het eerste en belangrijkste.

Het tweede. Onze jongeren groeien op in een eeuw waarin **God uit de samenleving is weggebannen**. De erkenning van God als Schepper en Onderhouder van mens en wereld, en het gezag van het Woord van God, is in onze maatschappij nagenoeg verdwenen. Binnen onze westerse cultuur wordt geen absolute religieuze waarheid meer erkend.¹³ Ieder mag zijn eigen waarheid en zijn eigen god hebben. De vervaging van het christelijke Godsbeeld heeft ook gevolgen voor het doen en laten van de mensen. Je mag vinden wat je wilt. Je mag doen wat je voelt. Alles is relatief. *“De liefde heeft geen moreel oordeel nodig”*, meende

¹² Jacobus Koelman, *De pligten der ouders, in kinderen voor Godt op te voeden* (1679).

¹³ Vergelijk Geert Mak, *Hoe God verdween uit Jorwerd* (1996).

burgemeester Femke Halsema te moeten zeggen in januari 2019 rond de Nashvilliestorm.¹⁴ Niemand mag pretenderen de waarheid te weten noch de wet te stellen voor de ander. De vrijheid van het eigen individu lijkt de hoogste en meest verkieslijke norm te zijn. In deze libertijnse cultus groeien onze jongeren op. Hun zondagse kerkgang, voor zover ze daaraan (nog) vasthouden, staat in schrill contrast met alle uitdagingen die ze dagelijks ondergaan. Wat is het tegen deze achtergrond nodig dat onze jongeren hun doop leren verstaan! Namelijk het besef dat er eens in hun prille leven een stem klonk, die hun eigen naam verbond aan de Naam van Hem die tot hen zei: *“Ik ben de Heere, jouw God. Mijn Woord is de waarheid. Zoek Mij en leef!”*

Gedachtig hieraan is het de plicht van de ouders om in de opvoeding vormen en gewoonten te vinden om er in afhankelijkheid van de Heere alles aan te doen de kinderen bij het Woord van God te bewaren. Concreet: op gezette tijden gezamenlijk de Bijbel te lezen, met elkaar te spreken over de Heere en Zijn dienst, samen bidden en zingen. Stevige structuren, warme verhoudingen en intensief onderling meeleven strijden niet met elkaar. Maar versterken elkaar. Op hoop van Zegen.

¹⁴ Reformatorisch Dagblad, 12 januari 2019.

Het derde en laatste. Onze jaren worden wel getypeerd als het **ik-tijdperk**.¹⁵ Dat gesecculariseerde ik is een eenzaam ik. “Het individu van nu staat er moederziel alleen voor omdat hij in de afgelopen decennia is losgeweekt uit oorspronkelijke verbintenissen, zoals gemeenschap, natie, geloofsovertuiging of zuil. We dolen eenzaam rond op zoek naar beloningsprikkels om de peilloze leegte die voortkomt uit onthechting en gebrek aan zingeving en verbinding te dempen.”¹⁶ Die eenzaamheid wordt niet gering vergroot door de digitale tirannie waaraan met name onze jongeren zich dagelijks overgeven, “met desastreuze gevolgen voor hun mentale welzijn.”¹⁷

Het is in deze “vreemde nieuwe wereld” waarin onze kinderen hun weg moeten zoeken. Carl Trueman typeert de huidige heersende ideologie als die van het “expressieve individualisme.” Ieder mens moet volgens dit seculiere drijven zijn unieke zelf ontdekken en ongehinderd kunnen uitleven.¹⁸ Het is van het hoogste belang dat de ouders van nu deze tendensen onderscheiden als goddeloos en verwoestend. In plaats van deze

¹⁵ Wim Dekker, *Oproep tot omkeer. Over bekering en bestaansverheldering* (2023), p. 110. Bram van de Beek, *Ego. Een cultuuranalyse van het ik* (2022), passim.

¹⁶ Esther van Fenema, *Het verlaten individu. Waarom voelen we ons zo leeg?* (2022), p. 265.

¹⁷ Jonathan Haidt, *Generatie angststoornis. Wat sociale media met onze kinderen doen* (2024), passim.

¹⁸ Carl Trueman, *Een vreemde nieuwe wereld. Hoe ons denken over identiteit en seksualiteit veranderde* (2022), passim.

wereldse claim mogen ze hun kinderen wijzen op de God van het verbond die hen aan Zich verbond. Die in de doop heeft betuigd en verzegeld dat Hij hen tot Zijn kinderen en erfgenamen aanneemt *“en daarom van alle goed hen verzorgt en alle kwaad van hen weert of ten hunnen beste keren wil.”*

Deze adeldom verplicht. Namelijk tot het aangorden van de geestelijke wapenrusting, met als belangrijkste wapens *“het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord, met alle biddende en smeking, biddende te allen tijd in de Geest, en tot hetzelfde wakende met alle gedurigheid en smeking...”* [Efeze 6].

Ik besluit mijn bijdrage met het Lutherse dooplied van Benjamin Schmolck (1672 – 1737). Het eerste couplet in de oorspronkelijke versie. Twee andere in de Nederlandse herdichting van Ad den Besten.¹⁹ Misschien kent u de melodie van Bachs fraaie koraalbewerking voor orgel (BWV 731).

¹⁹ Evangelisches Kirchengesangbuch, Lied 151. Liedboek voor de kerken 1973, lied 334.

1] Liebster Jesu, wir sind hier,
deinem Worte nach zu leben;
dieses Kindlein kommt zu dir,
weil du den Befehl gegeben,
dass man sie zu dir hinführe,
das Himmelreich ist ihre.

3] Niemand, die ons helpen kan.
Niemand kan ons kind beschermen.
Wie zijn wij? Neem Gij het dan,
draag het in Uw groot erbarmen.
Dat het vroeg U in dit leven
ja voorgoed het hart mag geven.

5] Al het onz' is U gewijd,
't liefste wat G' ons toevertrouwde
wordt als offer U bereid.
Gij alleen kunt het behouden.
Schrijf de naam door ons gegeven
in het levensboek ten leven.

-0-0-0-